

จดหมายข่าว

โดนม

ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน ตุลาคม 2567

ฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม

E-mail : farmproduction@dpo.go.th

**“การเลี้ยงโคนมก็เป็นอาชีพที่ดี
สำหรับคนไทยเหมาะกับประเทศ
และถ้าใช้หลักวิชาที่เหมาะสม
จะทำให้มีความเจริญและมีรายได้ดี”**

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดชพระราชนิพนธ์ให้แด่เกษตรกร
สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง ยุวเกษตรกร
และสมาชิกผู้รับนมสด
ณ โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา
เมื่อวันพุธที่ 11 พฤษภาคม พุทธศักราช 2531

สาระ

หน้า

บทความงานวิจัยภายในประเทศ	2
จำนวนโคนม อ.ส.ค.	2
การจัดการฟาร์ม	3
การจัดการด้านสุขภาพ	3
Dairy Activities News	4

จำนวนโคนมของประเทศที่สำคัญ ปี 2562-2566

หน่วย : ล้านตัน

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566 ^{1/}	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
อินเดีย	54.600	56.450	58.000	59.500	61.000	2.78
สหภาพยุโรป	21.029	20.766	20.514	20.213	20.100	-1.17
บราซิล	16.500	16.400	16.646	16.896	17.065	0.98
สหรัฐอเมริกา	9.337	9.392	9.449	9.402	9.415	0.18
เม็กซิโก	6.500	6.550	6.600	6.650	6.700	0.76
จีน	6.100	6.150	6.200	6.400	6.500	1.68
อื่นๆ	22.017	21.636	21.370	20.960	20.677	-1.56
รวม	136.083	137.344	138.779	140.021	141.457	0.97

ปริมาณการผลิตนํ้านมดิบของประเทศที่สำคัญ ปี 2562-2566

หน่วย : ล้านตัน

ประเทศ	2562	2563	2564	2565	2566 ^{1/}	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
สหภาพยุโรป	143.060	145.436	144.833	144.378	144.000	0.06
สหรัฐอเมริกา	99.084	101.292	102.646	102.722	103.596	1.04
อินเดีย	92.000	93.800	96.000	97.000	99.500	1.92
จีน	32.012	34.400	36.830	39.200	41.000	6.46
รัสเซีย	31.154	32.010	32.020	32.150	32.300	0.77
บราซิล	24.262	24.965	24.845	23.660	24.500	-0.34
อื่นๆ	106.166	107.759	108.038	106.477	105.602	-0.32
รวม	527.738	539.662	545.212	544.587	550.498	0.94

หมายเหตุ : ^{1/} ข้อมูลเบื้องต้น

ที่มา : Dairy, World Markets and Trade. USDA Foreign Agricultural Service, July 2023

บทคัดย่อ : งานวิจัยภายในประเทศ

จำนวน : โคนม อ.ส.ค.

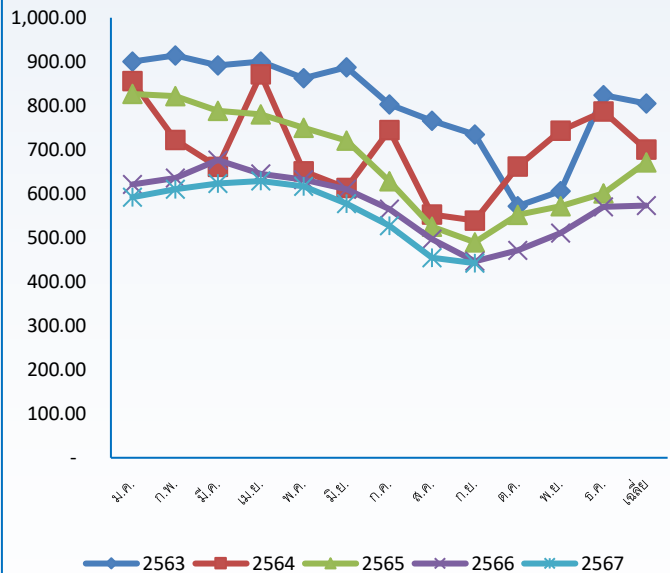
รายงานจำนวนโคนมปริมาณน้ำนมและสมาชิกส่งน้ำนมดิบให้ อ.ส.ค.

ประจำเดือน กันยายน 2567

ภาค	สมาชิกส่งนม (ราย)	โคทั้งหมด (ตัว)	โครีดนม (ตัว)	ปริมาณน้ำนม (ตัน/วัน)
กลาง	1,586	56,441	22,640	144.55
ใต้	630	26,313	11,718	22.71
ตอ/น	441	18,858	7,231	74.33
เหนือ	770	46,576	19,633	198.03
อ.ส.ค.	1	469	162	2.57
รวมทั้งหมด	3,428	148,657	61,384	442.19

หมายเหตุ : ปริมาณนมดิบ ตัน/วัน (ไม่รวมน้ำนมดิบจากหน่วยงานภายนอก)

กราฟแสดงปริมาณน้ำดิบรวม อ.ส.ค. (ปี 2558-ก.ย. 2567)

การจัดการฟาร์ม

การบันทึก คำนวณ
และวิเคราะห์ข้อมูลฟาร์มโคนม(ต่อ)

หลักการวิเคราะห์ข้อมูลฟาร์มโคนม

ข้อมูลฟาร์มในรายงานรายเดือนและรายปี จะถูกใช้เป็นดัชนีหลักบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการฟาร์ม โคนม ซึ่งประกอบด้วยดัชนีบ่งชี้ต้นทุนการผลิตของฟาร์มโคนม ดัชนีบ่งชี้ประสิทธิภาพการให้ผลผลิตน้ำนม และดัชนีบ่งชี้ประสิทธิภาพการสืบพันธุ์

1. ดัชนีหลักบ่งชี้ต้นทุนการผลิตของฟาร์มโคนม

ฟาร์มโคนมที่มีการผสมพันธุ์แม่โคตลอดปีและมีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพควรเป็นฟาร์ม ที่มีแม่โครีดนมที่มีผลผลิตการให้ผลผลิตสูง สมรรถภาพการสืบพันธุ์ดี คัดทิ้งโคนมอย่างสม่ำเสมอ และมีผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์หรือผลกำไรสูง ซึ่งควรมีสัดส่วนแม่โครีดนมในฝูงแม่โคนมร้อยละ 84 และมีสัดส่วน ฝูงโคนมทดแทนร้อยละ 50 ดังนั้นดัชนีหลักที่ใช้บ่งชี้ต้นทุนการผลิตของฟาร์มโคนมประกอบด้วย

1.1 สัดส่วนแม่โครีดนมในฝูงแม่โคนม

ฟาร์มโคนมมีรายได้หลักจากการจำหน่ายน้ำนมดิบ หากสัดส่วนแม่โครีดนมในฝูงแม่โคนม มีค่าน้อยกว่าร้อยละ 84 หมายความว่าแม่โครีดนมมีจำนวนลดลง ทำให้รายได้จากน้ำนมดิบลดลงด้วย ในขณะเดียวกันแม่โคทรายมีจำนวนมากขึ้น ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น ดังนั้นสัดส่วนแม่โครีดนมในฝูง แม่โคนมจึงเป็นดัชนีสำคัญลำดับแรกที่มีอิทธิพลต่อต้นทุนการผลิตของฟาร์มโคนม ความผันแปรของสัดส่วน แม่โครีดนมในฝูงแม่โคนม ขึ้นอยู่กับความผันแปรของดัชนีรองได้แก่ จำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติด และจำนวนวันที่แม่โครีดนมให้ผลผลิตน้ำนมในแต่ละปี

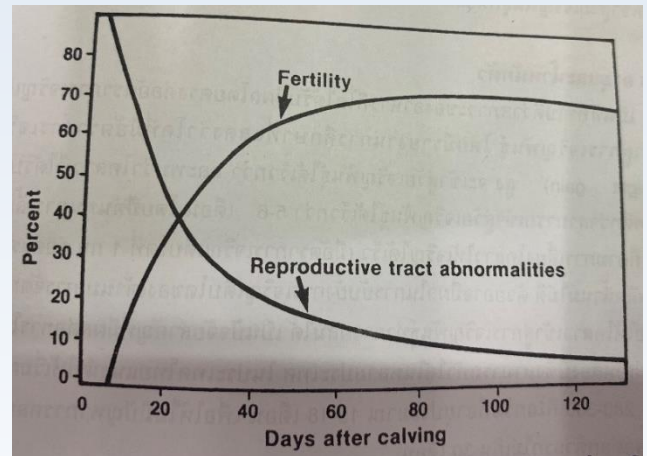
จำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติด ฟาร์มที่มีประสิทธิภาพจัดการที่ดี และแม่โครีดนมไม่มีปัญหา การสืบพันธุ์ แม่โครีดนมส่วนใหญ่ผสมติดภายใน 75 ถึง 105 วันหลังคลอด ให้ผลผลิตน้ำนมประมาณ 305 วัน หรือ 10 เดือน และมีระยะราย 45 ถึง 60 วัน ทำให้แม่โครีดนมสามารถคลอดลูกได้ปีละ 1 ตัว เมื่อเปรียบเทียบกับเป็นสัดส่วนจำนวนวันที่แม่โครีดนมให้ผลผลิตน้ำนมใน 1 ปี ซึ่งมีค่าเท่ากับ $(305 / 365) \times 100$ เท่ากับร้อยละ 84 หมายความว่าหากฟาร์มมีฝูงแม่โคนมจำนวน 100 ตัว จะมีแม่โครีดนม 84 ตัว และแม่โคทราย 16 ตัว หากจำนวนวันหลังคลอดถึงผสมติดของแม่โครีดนมส่วนใหญ่มีค่ามากกว่า 105 วัน จะทำให้สัดส่วนจำนวนวันที่แม่โครีดนมให้ผลผลิตน้ำนมในแต่ละปีลดลงหรือสัดส่วนแม่โครีดนมในฝูง แม่โคนมลดลง ดังตัวอย่างที่แสดงในตารางที่ 4-10 ดังนั้นหากฟาร์มที่ผสมพันธุ์แม่โคตลอดปี มีจำนวน วันที่แม่โครีดนมให้ผลผลิตน้ำนม 305 วัน และมีสัดส่วนแม่โครีดนมในฝูงแม่โคนมน้อยกว่าร้อยละ 84 หมายความว่าฝูงแม่โคนมในฟาร์มนั้นน่าจะมีปัญหาการผสมติด ซึ่งต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ เป็น ดัชนีหลัก บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพการสืบพันธุ์ที่จะกล่าวต่อไป แล้วจึงวินิจฉัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาการผสม ติดตามรายละเอียดที่จะเสนอในบทที่ 9

การจัดการ : ด้านสุขภาพ

การเป็นสัดในโค (ต่อ)
(Bovine Oestrous Cycle)

การเป็นสัดหลังคลอด

ในโคพบว่าจะมีการตกไข่อย่างเจือปนๆ หลังจากคลอดลูกประมาณ 2-3 สัปดาห์ โดยโค ไม่แสดงอาการเป็นสัด ต่อมาจึงเกิดการเป็นสัดมีวงรอบการเป็นสัด และสามารถผสมติดได้ ในภายหลัง ปกติตกไข่ควรรเข้าสู่มนุญประมาณ 3 สัปดาห์หลังคลอด การเป็นสัดครั้งแรกหลัง คลอดพบได้ประมาณ 30 วันหลังคลอด ซึ่งความสามารถในการผสมติดในการเป็นสัดครั้งแรกจะต่ำโดยเฉพาะในโคที่ให้นมมาก หรือโคเนื้อที่มีลูกดุดนม ความสามารถในการผสมติดจะค่อยๆ สูงขึ้น และจะสูงมากที่สุดประมาณ 60-90 วันหลังคลอด ดังนั้นจึงแนะนำให้ทำการผสม หลัง คลอดลูกแล้ว 45 วันขึ้นไป (รูปที่ 3.13)

รูปที่ 3.13 ประสิทธิภาพของการสืบพันธุ์ และการกลับเข้าสู่ภาวะปกติของมดลูกในแม่โค หลังคลอด

ที่มา: Hoard's Dairyman, 1990

การเจริญพันธุ์ในโคสาว (Puberty in heifers)

ในช่วงที่โคอายุน้อย ยังไม่มีการทำงานของระบบสืบพันธุ์ และยังไม่มีการตกไข่แม้ว่าจะ สามารถพบฟอลลิเคิลเจริญในรังไข่ได้นับแต่หลังการคลอด การเจริญพันธุ์ในโคสาวถือว่าเริ่มต้น เมื่อโคเริ่มแสดงการเป็นสัดครั้งแรกพร้อมกับพบการตกไข่ อายุที่เริ่มเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ (onset of puberty) ในโคขึ้นกับสายพันธุ์ ภาวะของอาหาร การเจริญเติบโต ฤดูกาล และปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยกระตุ้นการเป็นสัด ได้ เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์ม การเลี้ยงโคตัวผู้ในบริเวณใกล้เคียง หรือการร่วมอยู่ในฝูงจะช่วยกระตุ้นให้โคสาวเป็นสัดเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ได้เร็วขึ้น

Dairy Activities News

วันที่ 12 มีนาคม 2567 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. มอบหมายให้ นางธิดารัตน์ มั่งดี หัวหน้าฝ่ายวิจัยและพัฒนาการเลี้ยงโคนม เป็นประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรมหลักสูตรการเลี้ยงโคนม รุ่นที่ 322 ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ 12-21 มีนาคม 2567 มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 15 คน โดยกิจกรรมอบรมดังกล่าวจัดขึ้นเพื่อให้เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไปเข้ารับการฝึกอบรม และนำความรู้ไปพัฒนาด้านการเลี้ยงโคนมได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ณ ห้องประชุมศูนย์ฝึกอบรมการเลี้ยงโคนมไทย-เดนมาร์ก อำเภอแมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

วันที่ 15 มีนาคม 2567 นายสมพร ศรีเมือง ผู้อำนวยการ อ.ส.ค. มอบหมายให้นายเดชา พิสุทธีวงศ์กร หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการเลี้ยงโคนม เข้าร่วมประชุมพิจารณาแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกรโคนมรายย่อย และนายประยูร อินสกุล ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายอภิ สุทธิสังข์ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายสันทาน สีสา รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ นางสาวชญญา จงทัน ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาธุรกิจโคนมของสหกรณ์ นางสาวภิญญา มาเดช ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสหกรณ์โคนมและโคนเนื้อ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมการประชุม ณ ห้องประชุมหุมนาน 2 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร รวมทั้งถ่ายทอดสัญญาณผ่านระบบ Zoom Meeting ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกด้วย สำหรับการประชุมในครั้งนี้ เพื่อสนองพระราชกระแสรับสั่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากนั้นที่ประชุมได้รายงานสถานการณ์ภาพรวมและการดำเนินการของสหกรณ์โคนมในปัจจุบัน ข้อมูลทั่วไป การดำเนินงาน ผลประกอบการ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน จำนวน 8 แห่ง ได้แก่ 1. สหกรณ์โคนมวาริชภูมิ จำกัด 2. ศูนย์รวบรวมนํ้านมภูพานฯ สถาบันบำรุงพันธุ์สัตว์สกนนคร 3. สหกรณ์โคนมชะอำ-ห้วยทราย จำกัด 4. สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด (สาขาป่าเต็ง) 5. สหกรณ์โคนมไทย-เดนมาร์ก ห้วยสัตว์ใหญ่ จำกัด 6. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) 7. สหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์) และ 8. เกษตรกรโคนมรายย่อย ในพื้นที่อำเภอท่มเสถียม จังหวัดสุโขทัย นอกจากนี้ที่ประชุมได้ร่วมกันพิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกษตรกรโคนมรายย่อย ในแนวทางระยะเร่งด่วน ระยะกลาง และระยะยาวอีกด้วย โดยมีนางสุพร ตรินรินทร์ เลขานุการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นประธานเปิดการประชุมในครั้งนี้

